

11.12.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**11 Aralık 2023
Pazartesi**

11.12.2023

RESMÎ GAZETE'DE BUGÜN

11 Aralık 2023 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Dokuz Eylül Üniversitesi Ege Bölgesi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Dokuz Eylül Üniversitesi Fauna ve Flora Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği
- Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir İli Stratejik Planlama, Yönetişim, Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliği
- Dokuz Eylül Üniversitesi Mevlâna Uygulama ve Araştırma Merkezi (DEÜMAM) Yönetmeliği
- Dokuz Eylül Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- İstanbul Atlas Üniversitesi Ön Lisans ve Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kadir Has Üniversitesi Lisans Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Rekabet Kurumu kırmızı et sektörüne yönelik incelemenin detaylarını açıkladı

Rekabet Kurumu Başkanı Birol Küle, kırmızı et sektörüne yönelik başlattıkları incelemeye ilişkin, "Ülkemizde kırmızı et fiyatlarında son dönemde meydana gelen fiyat artışlarının rekabet karşıtı eylemlerden ziyade, besicilik sektöründe ve sektörün gelişiminde karşılaşılan yapısal sorunlardan ve maliyet artışlarından kaynakladığını tespit ettik" dedi.

Küle, AA'ya Rekabet Kurulu tarafından alınan kararla kırmızı et sektörüne yönelik başlatılan inceleme hakkında bilgi verdi.

Kırmızı etin beslenmedeki önemli rolü nedeniyle Kurum tarafından düzenli takip edilen sektörlerden biri olduğunu belirten Küle, "Bu konuda ilk sektör incelememizi 2011'de tamamlamıştık ve raporumuzu yayımlamıştık ancak o dönemden günümüze sektörde ve tüm dünyada birçok değişiklik oldu." dedi.

Son dönemde kırmızı et sektöründeki fiyat artışlarına yönelik çok sayıda şikayet aldıklarını aktaran Küle, "Bu yıl uzlaşma usulüyle sonlandırılan ve resen açtığımız bir soruşturmamızda hayvan besiciliğinin yanı sıra et ve et ürünlerinin üretimi ve satışı alanında faaliyet gösteren pazardaki lider bir teşebbüse, perakendecilerin raf fiyatlarını belirlediği tespiti sonucunda idari para cezası tesis edildi." diye konuştu.

Diğer yandan son iki yılda iki ayrı ön araştırmayla sektörde yaşanan fiyat artışlarının rekabeti kısıtlayıcı nitelikteki teşebbüsler arası anlaşmalar ve/veya teşebbüs birliği kararları kaynaklı olup olmadığını incelediklerini vurgulayan Küle, şöyle devam etti:

"Bu incelemelerde görülen en temel olgu, sektördeki fiyat artışlarının arkasında bazı yapısal sorunların olduğu tespitidir. Bu nedenle sektöre ilişkin piyasa dinamiklerini derinlemesine inceleyerek, pazarda faaliyet gösteren oyuncuların karşılaştığı yapısal sorunları ayrıntılı bir şekilde tespit etmek istedik. Bu tespitle söz konusu sorunlara çözüm önerileri getirmeyi ve pazardaki rekabet koşullarının iyileştirilmesine yönelik rekabet politikası önerileri geliştirmeyi hedefledik. Nihayetinde bu gerekçelerle kırmızı et piyasasına yönelik olarak bir sektör incelemesi başlatmış olduk. En temel amacımız, tüketicilerin kırmızı eti daha ucuza tüketebilmesi ve pazarın daha rekabetçi olabilmesi için neler yapılabileceğini araştırmak."

Salgın ve savaş etkisi

Kırmızı et piyasasının besicilikte kullanılan ham madde fiyatlarından doğrudan etkilendiğine işaret eden Küle, Covid-19 salgınıyla başlayan ve sonrasında Ukrayna-Rusya Savaşı ile devam eden süreçte ham madde ve enerji fiyatlarında ciddi artışlar ve arz sorunlarıyla karşılaşıldığını hatırlattı.

Küle, söz konusu sorunların pek çok alanda olduğu gibi kırmızı et sektöründe de fiyat artışlarını beraberinde getirdiğini ifade ederek, halihazırda yem sanayisinin yüzde 45 ithal yem ham maddelerini kullandığını dile getirdi.

Ukrayna-Rusya Savaşı'nın bu kaynağa erişimi güçleştirmiş olmasının, zincirleme bir reaksiyonla nihai fiyatlarda da önemli bir yükseliş yaşanmasına yol açtığına dikkati çeken Küle, şu değerlendirmede bulundu:

"TÜİK verilerine bakıldığında, özellikle 2020-2021 yıllarında kırmızı et fiyatlarındaki artış, diğer gıda ürünlerindeki kıyasla düşük seyrediyordu. O dönemde çiğ süt fiyatlarının seyri de kırmızı et fiyatlarına seyrine benzer şekildeydi. Yem maliyetlerinin artması karşısında çiğ süt fiyatlarının yeterince artış gösterememesi, büyükbaş hayvancılıkta bazı işletmelerde anaç hayvanların kesime gönderilmesiyle sonuçlandı. Bu durumun, arzın artış göstermesi nedeniyle kırmızı et fiyatları üzerinde o dönemlerde baskı oluşturduğunu gözlemleyebiliyoruz ancak anaç hayvanların kesilmesi 2022'de Türkiye'de büyükbaş hayvan varlığının düşmesine yol açarak kırmızı et piyasasında arz yönlü sorunlar doğurmuş ve kırmızı et fiyatlarında artan talep karşısında ani yükselişler yaşanmıştır."

"Üretici fiyatı belirleyen taraf değil"

Küle, sektör incelemesinde söz konusu sorunlar üzerinde daha detaylı çalışacaklarını ancak bu aşamadaki bulgularına göre öncelikle mevcut durumda büyükbaş ve

küçükbaş hayvan besiciliği alanında faaliyet gösteren yaklaşık 200 bin işletmenin bulunduğu tespit edildiğini bildirdi.

Türkiye'de çiğ süt üretim işletmelerinin sayısı ile birlikte toplam hayvancılık işletmesi sayısının yaklaşık 1 milyon olduğunu ve bu işletmelerin çoğunun küçük ölçekli aile işletmesi niteliği taşıdığını belirten Küle, "Bir başka ifadeyle işletmeler yeterli ölçeğe gelemedikleri, gıda ve hayvancılık bakımından biyolojik etkenler geçerli olduğu için üretici ürünlerini pazarlarken zayıf konumda ve aracıya ya da kesimhaneye satış yaparken fiyatı belirleyen taraf değil. Ayrıca üretici örgütlerinin pazarda yeteri kadar etkin olmadığını gözlemledik." ifadelerini kullandı.

"Sektördeki fiyat artışları yapısal sorunlardan kaynaklı"

Küle, sektöre yönelik yürüttükleri incelemelere ilişkin de şunları kaydetti:

"Ülkemizde kırmızı et fiyatlarında son dönemde meydana gelen fiyat artışlarının rekabet karşıtı eylemlerden ziyade, besicilik sektöründe ve sektörün gelişiminde karşılaşılan yapısal sorunlardan ve maliyet artışlarından kaynaklandığını tespit ettik. Bunun yanı sıra mevcut durumda büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği alanında faaliyet gösteren işletmelerin birçoğunun küçük ölçekli aile işletmesinden ibaret olduğu ve işletme başına düşen büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısının oldukça düşük kaldığı, sektörde yaşanan sorunlar nedeniyle hem besicilik faaliyetiyle iştiğal eden işletme sayısının hem de artan nüfus karşısında büyükbaş hayvan varlığının gün geçtikçe azaldığı yönünde tespitlerimiz de oldu."

Türkiye'deki meraların vasıfsız olmasından kaynaklı çoğunlukla ahır besiciliği yapıldığına işaret eden Küle, "Bu durumların yem maliyetlerini önemli ölçüde artırdığı, sektörde kullanılan girdilerin büyük bir kısmının ithal edilmesinden kaynaklı olarak küresel seviyede yaşanan olumsuz gelişmelere ve **Döviz**deki hareketlere karşı sektörün oldukça kırılgan hale geldiği hususları da tespitlerimiz arasında yer aldı." dedi.

Küle, sorunlara ve çözümlerine yönelik daha detaylı incelemeler yapacaklarına dikkati çekerek, şunları söyledi:

"Sektördeki tüm paydaşlarla görüşmeler gerçekleştireceğiz ancak bu aşamada çözüm için temelde üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve küçük ölçekli işletmelerin üretimde etkin bir ölçeğe ulaşmalarına katkı sağlayacak uygulamaların hayata geçirilmesinin faydalı olacağını düşünüyoruz. Bu çerçevede üretici örgütlerinin ve kooperatiflerin pazarda etkin bir rol oynaması önem arz etmektedir. Üreticilerin kooperatifler aracılığıyla daha avantajlı fiyatlarla girdiye ulaşabilmesinin tüketicilerin daha uygun fiyatlarla ürünlere ulaşmasına doğrudan katkı sağlayacağına inanıyoruz. Diğer taraftan küçük ölçekli işletmelerin teşvikler yoluyla desteklenmesi yalnızca nihai fiyatlar için değil, sektördeki istihdamın korunması için de önem arz ediyor. Bizim

11.12.2023

burada yapacağımız çalışmanın, sektörde sürdürülebilir arz ve tüketicinin gıdaya erişim konularında yol gösterici olmasını ve pazarın daha rekabetçi bir konuma gelmesini hedefliyoruz."

İncelemenin kısa sürede tamamlanması planlanıyor

Arz zincirinin tüm halkalarını nihai tüketiciye kadar incelemeyi planladıklarını vurgulayan Küle, tarımsal nüfusun korunması için oluşturulacak sosyal destek mekanizmalarından bilinçli üretimin gerçekleştirilmesine hizmet edecek sektörel eğitimlere ve finansman olanaklarının artırılmasına kadar oldukça geniş uygulama alanı olduğu dikkate alındığında, sektörün sorunlarının çözümünde birçok kesime önemli görevler düşeceğini öngörebildiklerini dile getirdi.

Küle, şunları kaydetti:

"Örnek vermek gerekirse teknik bilgi ve vasıflı insan kaynağı için üniversitelerin, üretim maliyetlerinin düşürülmesi adına üretici örgütlerinin, finansman olanakların artırılması için tarım kredi kooperatiflerinin ve finansal kurumların çözüme katkı sağlayabileceğini düşünüyoruz. Ayrıca üretici örgütlerinin sektörde daha etkin şekilde yer alması sorunların çözümüne katkı sağlayacaktır. Kısa sürede tamamlamayı düşündüğümüz sektör incelememizde, sorunlara yönelik çözüm önerilerine tüm ayrıntılarıyla yer vermeyi planlıyoruz."

Hububat ve bakliyat sektörü Körfez pazarına yöneldi

Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkanı Celal Kadooğlu, Irak ekonomisindeki sorunların sektörü Körfez pazarına yönelttiğini belirterek, ihracat pazarlarında ortaya çıkan ekonomik zorlukları, pazar çeşitlenmesine giderek ve özellikle Körfez ülkeleriyle yeni ticari işbirlikleri yaparak aşmaya çalıştıklarını kaydetti.

Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliğinden yapılan açıklamaya göre, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden yılın 11 ayında hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektörünün ihracatı 3,5 milyar dolara yükseldi.

Güneydoğu Anadolu'da bu yıl ihracatını artırmayı başaran tek sektör olan hububatçılar, Türkiye genelinde yüzde 30,6'lık payla bölge bazlı liderliğini korudu.

Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri (GAİB) bünyesindeki sektörün en fazla ihracat gerçekleştirdiği ürünler makarna, buğday unu, bitkisel yağlar ile bisküvi-pasta oldu.

Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkanı Celal Kadooğlu, bölgeden Irak'a yapılan sektörel ihracatta yılın 11 ayında yüzde 5,3 düşüş yaşanmasına rağmen bu ülkenin ilk sıradaki yerini koruduğunu aktardı.

11.12.2023

Irak ekonomisindeki sorunların sektörü Körfez pazarına yönelttiğini belirten Kadooğlu, şöyle devam etti:

"Irak'ın sektörümüz iştiğal alanındaki birçok ürüne koyduğu kısıtlamalara, son olarak hamur işleri ve kek ithalatı yasağı da eklendiğinden bu ülkeye bölgemizden yapılan sektörel ihracatımızdaki düşüş bir süre daha devam edebilir. İhracat pazarlarımızda ortaya çıkan ekonomik zorlukları, pazar çeşitlenmesine giderek ve özellikle Körfez ülkeleriyle yeni ticari işbirlikleri yaparak aşmaya çalışıyoruz. Irak'taki gelir kaybımızın 50 milyon doların üzerine ulaştığı 11 ay sonunda, toplam ihracatımızı miktarsal bazda artırabilmemizi başarı olarak görüyoruz."

"Körfez'deki temaslarımız olumlu sonuç verdi"

Kadooğlu, hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektöründe ihracat liderliğini elinde bulunduran bölgenin toplam ihracatında yüzde 50 paya sahip olan Orta Doğu ülkelerindeki ticari temasların meyvelerini toplamaya başladıklarını vurguladı.

Bu yıl Gaziantep ile Körfez ülkeleri arasında "mekik dokuduklarını" ifade eden Kadooğlu, şunları kaydetti:

"Ekonomik olarak bölgesel bir güce kavuşan bu ülkelerin ticaret heyetleriyle önemli görüşmelerde bulduk. Yıl içinde Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Suudi Arabistan, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne bir çıkartma yapmıştık, son olarak geçen ay içinde Private Label Middle East fuarında dünyanın farklı ülkelerinden gelen potansiyel alıcılara buluştuk. Bu temaslarımız olumlu sonuçlar vermiş görünüyor. Suudi Arabistan'a ihracatımız bu dönemde yaklaşık yüzde 250 arttı. Bölgeyle ticaretimiz henüz emekleme aşamasında olduğundan bu artışın getirisi 42 milyon dolar oldu ama gelecek yıllar ülkemiz için çok daha fazlasını vadediyor."

Asgari ücret maratonu 3 senaryo ile başlıyor

işverenler hem çalışanlar, belirlenecek yeni asgari ücret için nefeslerini tuttu. Üç farklı senaryoya göre ücretin 15 bin 900 ile 18 bin TL arasında olacağı tahmin ediliyor.

Mehmet KAYA

Yeni asgari ücret ay sonuna kadar yapılacak dört toplantıda belirlenecek. Ücret seviyesine etki edecek temel unsurlara göre, olası üç senaryoya göre net ücret yüzde 40-45 artışla 15 bin 960-16 bin 500 lira dolayına yükselecek, kamu katkısı artırılacak ya da net ücret 17 bin 500-18 bin liraya çıkarılacak.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu bugün ilk toplantısını yapacak. Ücret seviyesi bu yıl her zamankinden kritik hale geldi. Ekonomi yönetimi, ücretin hedef enflasyonla uyumlu olması gerektiği yönünde açıklamayla bir tartışma başlattı. Başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan ile parti sözcülerinin “**çalışanı enflasyona ezdirmeme**” sözü bulunuyor.

İşçi ve işveren kanadının da bir seviye belirtmeseler de çeşitli açıklamalarla sürece ve seviyeye yönelik işaretleri bulunuyor. Elbette, Komisyon bir çalışma yapacak ve bu kararda tarafların istekleri ile hükümetin ve Cumhurbaşkanlığı'nın tavrı belirleyici olacak. Ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak ücretin gelebileceği seviyelere yönelik tahminler var. Komisyon kararını verinceye kadar, spekülasyon nitelikli tüm

senaryolara göre bazı tahminler yapılıyor. Tüm senaryolar ve bu senaryolara göre olası ücret seviyeleri şöyle:

* Ücret seviyesine etki edecek temel unsurlar; Komisyon'a sunulacak resmi raporlardaki kalori ihtiyacı ve buna bağlı geçim koşulları, Komisyon'un müzakere ve tarafların süreci yönetme becerisi altında; Öncelikle, hükümet tarafı ücret seviyesinin 1 yıllık olmasında ısrarlı. İşçi kanadı ise tavrını belli etti ve ara artış sözü almak istediklerini net şekilde açıkladı. Eğer ara artış yapılma kararı verilirse, Ocak ayı artışı sınırlı tutulacak ve "Haziran'da tekrar bakılacak" sözü verilecek.

* Diğer bir unsur kamu desteği: Bunda da belirleyici, bütçe imkânları olacak. Asgari ücret gelir vergisi dışı ancak gelir vergisi dilimi düşük tutulduğu için ve kanun gereği asgari ücret altında ücret verilemeyeceği için, yıl içinde gelir vergisi ikinci dilimine geçenlerin ücretlerini ayarlamak için mahsup yoluyla indirim yapılıyor. Bu mahsup şu anda 500 TL. İşçi ve işveren tarafı gelir vergisi ilk diliminin yüksek oranlı artırılmasını talep ediyor. Bu talep karşılanırsa –Cumhurbaşkanı Kararı ile sınırlı da olsa yeniden değerlemenin üstünde artış ya da bir kanunla yüksek oranlı yeniden tarife belirleme-vergi ayarlaması ve kamu desteğiyle yüksek oranlı bir artış, işveren maliyetlerine sınırlı etkiyle yapılabilecek.

İşçi ve işverenin uzlaştığı konu, vergi düzenlemesi

Asgari ücret ve genel ücretlerin asgari ücrete kadar olan kısmının gelir vergisi dışında bırakılması uygulaması var olsa da, asgari ücretin ikinci vergi dilimine geçmesi son yıllardaki en çarpıcı konu oldu. Gelir vergisi dilimleri yeniden değerlendirme oranı kadar artırılıyor. **Geçmiş yıllarda asgari ücretin birkaç katı olan ilk vergi dilimi şu anda asgari ücretin yıllık toplamının altında kalmış durumda.** Asgari ücretten daha düşük ücret verilemeyeceği için işveren üzerindeki yükün bir kısmı bütçeden destekleniyor. İşçi ve işveren kesiminin ücret seviyesine etki edecek unsurlardan uzlaştığı tek konu gelir vergisi tarifesinde yüksek oranlı artışlar yapılması, özellikle ilk dilimin yükseltilmesi. Cumhurbaşkanı'nın bu konuda yeniden değerlendirme oranının yarısı kadar daha artırma yetkisi bulunuyor. Bu yetki kullanılsa dahi önceki yıllardan gelen düşük artış nedeniyle tatmin edici bir seviye zor görünüyor. Yasayla, yeni bir tarife ve bu tarifeye esas yıllık gelir seviyesi belirlenmesi de mümkün görünüyor.

Ortalama toplam ücret artışı beklentisi yüzde 50

İnsan kaynakları ve yönetim danışmanlığı firması Mercer, '2023 Ücret ve Yan Haklar Araştırması'nın sonuçlarını açıkladı. Toplam bin 744 firmanın katıldığı ücret araştırmanın sonuçlarına göre; 2024 yılında yapılması planlanan ücret artış oranı yüzde 50 olarak planlanıyor. Farklı sektörlerden firmaların katılımıyla gerçekleşen araştırmanın sonuçlarına göre, 2022 yılının son çeyreğinden 2023 Eylül ayına kadar en fazla ücret artışı gösteren sektörler sırasıyla %115 ile lojistik, %114 ile perakende ve %108 ile enerji sektörü oldu. En fazla ücret artışı gösteren iş kolları ise, tedarik zinciri, üretim ve mühendislik olarak sıralanıyor.

SENARYO 1:

Net ücretin yüzde 40-45 aralığında artışla 15 bin 960-16 bin 500 TL'ye yükseltilmesi Bu artış oranı elbette, gelir vergisinin etkisiyle teknik düzeltmeye tabi olacaktır ancak yüzde 40-45 aralığındaki artışlarla, net ücretin 15 bin 960-16 bin 500'e çekilmesini sağlayacak bir formül bulunacak. Bu oranların sağlanmasında kullanılacak araç ise kamu desteği ya da gelir vergisi oranlarındaki teknik düzeltmeler olacak. 2024 hedef enflasyonu OVP'de yüzde 33 olmakla birlikte, Merkez Bankası'nın son enflasyon raporunda tahmin yüzde 36'ya yükseltildi. Son asgari ücret ayarlamasının yapıldığı Haziran ayından bu yana gerçekleşen enflasyon ise 33,64'e ulaşmış durumda. Aralık ayında, genel eğilime uygun olarak TÜFE yüzde 3 dolayında artması, Haziran zammı sonrası gerçekleşen enflasyonu 37,7'ye çekiyor. Bu artış oranında bir miktar 'yüzde 5 dolayında refah payı verilmesi' söylemini destekleyecek unsur da bulunuyor. Bu senaryoda, halen 500 TL olan desteği sınırlı artırması, gelir vergisi diliminde yeniden değerlendirme ya da yeniden değerlemenin çok az üstünde artış öngörülüyor. Bu seviyeyi destekleyen bir başka unsur da 2024 ortalama dolar kuruna göre üç aşağı-beş yukarı 400 dolarlarda bir asgari ücret seviyesi oluşması.

SENARYO 2:

Kamu katkısının artırılması

Bu ara senaryoya göre, bütçe imkânları zorlanarak oluşturulacak ilave indirimle, asgari ücretin 16 bin 500'ün üzerinde, 17 binli seviyelere kadar taşınması öngörülüyor. Bu senaryoda, yine ilk senaryoda olduğu gibi, enflasyon hedeflerine uyumlu kalınmakla birlikte, işverenin maliyetlerinin kontrol edilmesine yönelik bir arayış etkili olacak.

SENARYO 3:

Net ücretin 17 bin 500-18 bin TL'ye gelmesi

Memur ve memur emeklilerinin maaşlarına Ağustos ayında yapılan toplu sözleşme gereği verilecek yüzde 15 zam ve yine Aralık ayında olası yüzde 3 enflasyon artışıyla oluşacak fark ile birlikte (Temmuzdaki yüzde 6 zam düşüldükten sonra) verilmesi gereken artış yüzde 50'ye yaklaşıyor. Bu oranlara yakın bir zam yapılması halinde, net asgari ücretin yüzde 53,5-58 dolayında artırılması gerekecek. Bu senaryoda kamu desteğinin yükseltilerek devamı öngörülüyor. Bu senaryoya yakınsayan bir başka çalışma ise Ekonomist Hakan Kara tarafından yapıldı. Hakan Kara, resmi enflasyon hedefine göre, 2024'te olası açıklık sınırının üstünde kalınabilmesi için 17 bin 500 TL'nin üzerine çıkılması gerektiğini hesapladı.

İşçi TÜİK'in rapor sunmasında ısrarcı

Komisyunun bugün yapacağı toplantıda, işçi tarafında 4 gerçek asgari ücretli de bulunacak. Tarafların 5'er üyeye görev yaptığı komisyonda, resmi raporların alındığı üçüncü toplantıya kadar, her taraf kendi oyun planına göre açıklama ve faaliyette

11.12.2023

bulunuyor. Bu açıklamalar kararda esas belirleyici kamu tarafı kamuoyunu etkilemeye çalışan açıklama ve faaliyetlerde bulunuyor. Bu açıklamalar ve tutumlar kararda ana belirleyici kamunun tavrı için veri niteliği taşıyor. Komisyon, Hazine-Maliye, Hacettepe Üniversitesi ve TÜİK'ten rapor alıyor. 2023 yılı çalışmalarında, geçim şartlarını hesaplamadığı gerekçesiyle TÜİK rapor sunmadı. İşçi kesimi bu durumdan rahatsızlığını vurguluyor.

Üçüncü ve dördüncü toplantılar genellikle müzakere ya da "imza atmama" yanlısı olan tarafın eleştirilerinin sıralandığı dönem oluyor. Az sayıda gerçekleşen tam mutabakatta ise hükümetin taraflara etkisi önem taşıyor. Son nokta genellikle Cumhurbaşkanı tarafından konuluyor. İşçi tarafı bu dönem çalışmalarda artış oranının 6 aylık dilimler halinde belirlenmesi yönündeki ısrarlı. İşveren kanadında ise sessizlik hakim olmakla birlikte, özellikle işçilik maliyetine dayanarak ihracat yapan sektörlerin olumsuz etkilenmesi ve istihdamı öne çıkarması bekleniyor.

Bakan Şimşek: TL'deki kan kaybı durdu ve kur oynaklığı azaldı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, ekonomide atılan adımların sonuçlarını almaya başladıklarını belirterek, "Yatırımcı güveni arttı, risk primi düştü, rezervlerimiz güçlendi, TL'deki kan kaybı durdu ve kur oynaklığı azaldı" dedi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Sabah gazetesine açıklamalarda bulundu.

Uygulanan politikalarla yatırımcı güveninin arttığını söyleyen Bakan Şimşek, "Risk primi düştü, rezervlerimiz güçlendi ve kur oynaklığı azaldı. Ülkemizin risk primini gösteren CDS, Mayıs'ta 700 baz puanın üzerindeydi, 7 Aralık itibarıyla 336 baz puana düştü. Mayıs-aralık döneminde Türkiye'nin risk primi 300 baz puandan fazla düşerken, gelişmekte olan ülkelerin risk primi ortalama 55 baz puan geriledi" dedi.

Türk lirasındaki kan kaybının da durduğunu belirten Şimşek, "Kur oynaklığı azaldı. TL'deki kan kaybı durdu. 1 aylık opsiyonların ima ettiği kur oynaklığı, mayısta yüzde 57 seviyesindeydi. 7 Aralık itibarıyla yüzde 9'a geriledi. Bu dönemde gelişmekte olan ülkeler ortalaması yüzde 11 seviyesindeydi." değerlendirmesinde bulundu.

Not görünümümüz iyileşiyor

Standard & Poor's ve Fitch'ten gelen olumlu haberlere dikkat çeken Şimşek, "Not görünümümüz iyileşiyor. Standard & Poor's not görünümümüzü önce durağana, sonra pozitifte yükseltti. Fitch ise negatiften durağana yükseltti." dedi.

Ekonomide atılan adımlarla birlikte cari açığın azaldığını söyleyen Şimşek, "Yılın 2'inci çeyreği ile 3'üncü çeyreğini karşılaştırırsak, İç talebin büyümeye verdiği katkı 10.2 puandan, 8.5 puana düştü. Net dış talebin negatif katkısı da 6.3 puandan 2.6 puana düştü. Cari açık azalıyor. Yıllıklandırılmış cari açık eylül ayında mayısa göre 8.6 milyar dolarlık bir iyileşme gösterdi ve 51.7 milyar dolar olarak gerçekleşti." dedi.

KKM'den çıkış sürüyor

Kur Korumalı Mevduat hesaplarından da çıkış olduğunu belirten Şimşek, "Para politikasındaki normalleşmeyle TL getirileri artmaya başladı. KKM stoku 25 Ağustos'ta 3.3 trilyon TL idi. 1 Aralık itibarıyla bu tutar 2.7 trilyon TL'ye geriledi." değerlendirmesinde bulundu.

Brüt rezervlerin de arttığını açıklayan Şimşek, "Brüt rezervler Mayıs sonundan bu yana 41.7 milyar dolar artarak 140.1 milyar dolar ile tüm zamanların en yüksek seviyesine çıktı." dedi.

Kamuda tasarruf önlemleri için de çalışmaların sürdüğünü belirten Şimşek, "Vatandaşımız kamuda tasarruf da bekliyor. Bu konuda yoğun çaba içindeyiz. Bizim bakanlığımızda yurt dışı gezilerini yoğun şekilde inceliyoruz, gerekli mi, bir kişi gitse olur mu? Bu konularda da hassasiyet gösteriyoruz. En büyük tasarruf üretken alanlara kaynakların kanalize edilmesidir." açıklamasında bulundu.

TOGG alma şartı

Kamuya alınacak taşıtlarda TOGG'u şart koştuklarını belirten Şimşek, "Kurumların planlanmış taşıt talepleri var. Örneğin 'taşıtım eski, yenilenmesi lazım' diye talepler geliyor. Onay verirken 'sadece yerli ve milli olan, kullanımı ucuz olan elektrikli TOGG'u alabilirsin' diyoruz, ikincisi mevcudu satacaksın diyoruz. Muhtemelen mevcut daha pahalıdır, dizel ya da benzinlidir, gideri yüksektir. Bu konularda hassasız." dedi.

TCMB Başkanı Erkan, reel sektör toplantılarına devam ediyor

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Dr. Hafize Gaye Erkan, reel sektör ile toplantılarını sürdürüyor.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanı Dr. Hafize Gaye Erkan, reel sektör görüşmeleri kapsamında, yarın İstanbul'da, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Yönetim Kurulu Toplantısı'na, 13 Aralık Çarşamba günü de Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Sektörler Konseyi ile İstişare Toplantısı'na katılacak.

Erkan, 29 Kasım'da İstanbul Sanayi Odası (İSO) ve 7 Aralık'ta Ankara Sanayi Odası (ASO) ile toplantılar gerçekleştirmişti.

TCMB Başkanı Erkan, ASO toplantısında, "Temmuzda 10 kat artışla 3 milyar liraya yükselttiğimiz reeskont limitini daha da artıracamız. Çalışmalarımız devam ediyor." ifadesini kullanmıştı.

Erkan'ın reel sektör ile yaptığı toplantılarda, para politikasının yanı sıra Yatırım Taahhütlü Avans Kredileri (YTAK) başta olmak üzere TCMB'nin yatırım ve ihracata desteklerinin büyük ilgi gördüğü belirtiliyor.

TCMB, yeni YTAK programına 3 yıl boyunca toplam 300 milyar lira limit tahsis edilmesinin planlandığını duyurmuştu. İhracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredilerinde ise toplam faiz maliyetine üst sınır getirilerek iskonto oranı azami yüzde 25,93'te sabit tutulmuştu.

Özel bankalar ticari kredide gaza bastı

Para politikasındaki sadeleşme ve normalleşme adımları, kredi piyasasında iyileşmeyi görünür kıldı. 1 Aralık haftası itibarıyla kurumsal kredi kartları hariç ticari kredi büyümesi tüm sektörde yüzde 21,3 oldu.

Şebnem TURHAN

Uygulanan para politikası ve normalleşme adımlarıyla kredi piyasasındaki iyileşme gözle görünür hale geldi. Ticari kredilerde küçülen özel bankalarda büyüme hızı son haftalarda kamu bankalarını geride bıraktı ve yüzde 25'e çıktı.

Türkiye ekonomisinde cumhurbaşkanlığı seçimleri sonrasında uygulanmaya başlayan sıkı para politikası ile normalleşme ve sadeleşme adımları bankacılık sektöründe değişim yarattı. Seçimler öncesinde düşük faiz politikası nedeniyle ticari kredi vermekten kaçınan başta özel bankalar son haftalarda yeniden sahneye dönüyor. Merkez Bankası verilerine göre bankacılık sektöründe 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış kurumsal kredi kartları hariç ticari kredi büyümesi 1 Aralık haftası itibarıyla yüzde 21,3 olurken özel bankalarda büyüme yüzde 25'e çıktı. Kamu bankaları ise aynı hafta yüzde 18,31 büyüme ile özel bankaların büyüme hızının gerisinde kaldı.

Toplam kredi büyümesi yüzde 60'a dayanmıştı. Merkez Bankası verilerine göre seçim öncesi 26 Mayıs yani son hafta bankacılık sektöründe 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış kredi büyümesi yüzde 57,9 seviyesinde bulunuyordu. Arındırılmamış olarak tüketici kredi büyümesi

yüzde 72,8 seviyesinde ticari kredi büyümesi 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış ise yüzde 44,8 idi. Aynı hafta özel bankalarda toplam kredi büyümesi yüzde 44,8 oldu. Özel bankalarda arındırılmamış tüketici kredi büyümesi yüzde 82, 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış ticari kredi büyümesi ise yüzde 13,13 seviyesinde bulunuyordu. Kamu bankalarında aynı hafta toplam kredi büyümesi yüzde 72,8, tüketici kredi büyümesi yüzde 71,7, ticari kredi büyümesi ise yüzde 62,8 idi.

İlk faiz artışı sonrası özelde negatife döndü

Haziranda politika faizinde ilk artışın gerçekleşmesini takip eden haftalarda ise toplam kredi büyümesi yüzde 25,8'e kadar indi, tüketici kredi büyümesi yüzde 34,1'e, ticari kredi büyümesi ise yüzde 22,5'e geriledi. Özel bankalarda toplam kredi büyümesi yüzde 18,2'ye inerken tüketici kredi büyümesi yüzde 47,7 seviyesinde kaldı, en net değişim ise yüzde 5,11 ile ticari kredide küçülme yaşanması oldu. Kamu bankaları temmuzun ilk haftası toplam 34,1 kredi büyümesine imza atarken tüketici kredi büyümesi yüzde 28,4, ticari kredi büyümesi ise yüzde 24,4 oldu.

Takip eden aylarda hem para politikasında sıkılaştırmanın derecesinin artırılması hem de makroihtiyati önlemlerde sadeleşme adımlarıyla kredi büyüme hızları yüzde 20'nin altına geriledi, eylülün son haftalarına kadar özel bankalarda ticari kredi daralması devam etti. Öyle ki ağustos ortasında özel bankalarda 13 haftalık yıllıklandırılmış kur etkisinden arındırılmış ticari kredi büyümesi yüzde 14,22 daralma gösterdi.

Özel bankalar büyümede kamuyu geçti

Ticari kredi faizlerinin sıkı para politikasının etkisiyle eylül başında yüzde 40'ın üzerine çıkmasıyla birlikte eylül sonunda bankacılık sektöründe yavaş yavaş ticari kredi muslukları açılmaya başladı. Takip eden haftalarda kamu bankaları yüzde 25'in üzerinde büyüme gösterirken özel bankalar yeniden çift haneli büyüme rakamlarına ulaştı. Ancak kasım ayı Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısı sonrasında ise özel bankalar ticari kredide daha hızlandı ve büyümede kamu bankalarını geride bıraktı. Merkez Bankası verilerine göre ortalama kurumsal kredi kartı ve kredili mevduat hesapları hariç ticari kredi faizlerinin yüzde 52,04'e yükseldiği 1 Aralık haftasında özel bankaların ticari kredi büyüme hızı yüzde 25'e çıktı, kamu bankalarında ise yüzde 18,32'ye geriledi. Toplam bankacılık sektöründe ticari kredi büyümesi de yüzde 21,3'e yükseldi.

Öte yandan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) haftalık verilerine göre de 1 Aralık ile biten hafta itibariyle sektörde toplam kredi hacmi 85 milyar 876 milyon lira artarak 11 trilyon 228 milyar 402 milyon liradan 11 trilyon 314 milyar 278 milyon liraya yükseldi. Bu dönemde taksitli ticari kredilerin tutarı 8 milyar 797 milyon lira artarak 1 trilyon 333 milyar 371 milyon liraya çıktı. Aynı hafta kamu bankalarının ticari kredi hacmi 4 trilyon 749 milyar 597 milyon liraya çıkarken yerli özel bankalarda 2 trilyon 81 milyar 622 milyon liraya, yabancı bankalarda ise 1 trilyon 926 milyar 358 milyon liraya ulaştı.

Başkan Erkan da özel bankalara dikkat çekmişti

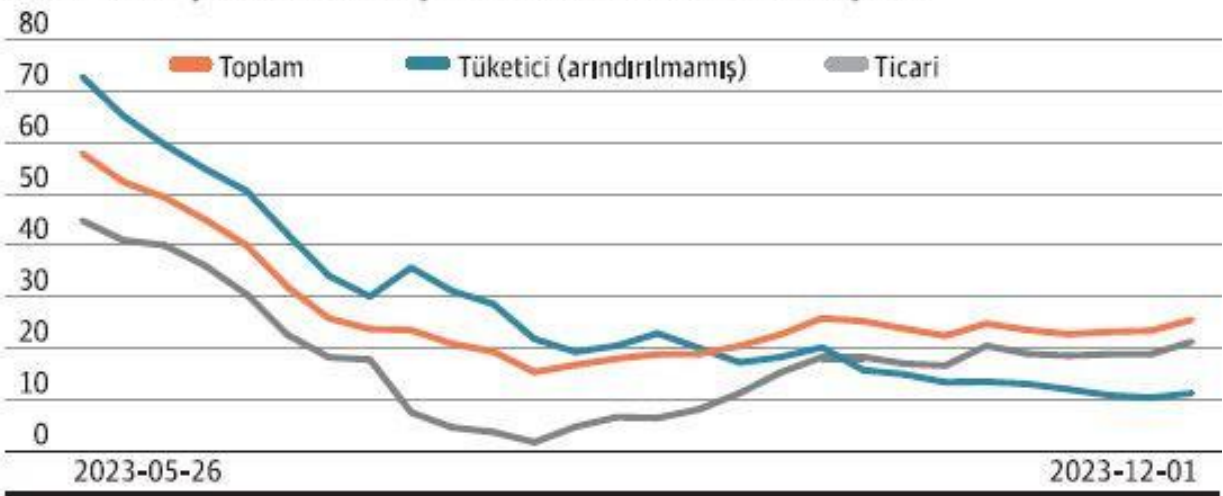
Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan da kredi piyasasındaki iyileşmeye konuşmalarında dikkat çekiyor. Başkan Erkan, İstanbul Sanayi Odası Meslek Komiteleri Ortak Toplantısı'nda yaptığı konuşmada 2023'ün ilk yarısında görülen hızlanmanın ardından, ticari kredi büyümesi Mayıs ayı sonunda durma noktasına geldiğini hatırlatarak "Gerek öncesindeki aşırılık gerekse sonrasındaki ani duruş hem firmalarımız hem de bankacılık sistemi için sağlıklı değildir. Bu değerlendirme ışığında hızla harekete geçerek piyasa mekanizmasının yeniden tesisini sağladık" dedi. Erkan, reel sektöre Türk lirası cinsinden kredi akışının toparlanmasıyla ticari kredi büyümesi dengeli ve sürekli bir yapıya kavuştuğunu belirterek "Kredi piyasası mekanizmasının işlevselliğindeki iyileşme, özel ve kamu bankaları ayırımında da kendini göstermiştir. Özel bankalar da ticari kredi büyümesinde etkin bir rol üstlenir hale gelmiştir" diye konuştu.

Kamu bankalarında tüketicide küçülme sürüyor

Merkez Bankası verilerine göre ticari kredi büyümesi yavaşlayan kamu bankaları tüketici kredilerinde ise daralmasını hızlandırdı. 1 Aralık haftası itibariyle arındırılmamış olarak 13 haftalık yıllıklandırılmış tüketici kredi küçülmesi kamu bankalarında yüzde 15,5 oldu. Buna karşılık özel bankalar tüketici kredisi büyümesinde de hızlandı. 1 Aralık haftası itibariyle özel bankalarda 13 haftalık yıllıklandırılmış arındırılmamış tüketici kredi büyümesi yüzde 31,1'e yükseldi. Bankacılık sektöründe ise tüketici kredi büyümesi yüzde 11,3'e çıktı. Yine Merkez Bankası verilerine göre ihtiyaç kredi faizleri 1 Aralık haftasında yüzde 61,3'e yükseldi. Taşıt kredi faizleri yüzde 38,1'e, konut kredi faizleri ise yüzde 42,6'ya geriledi.

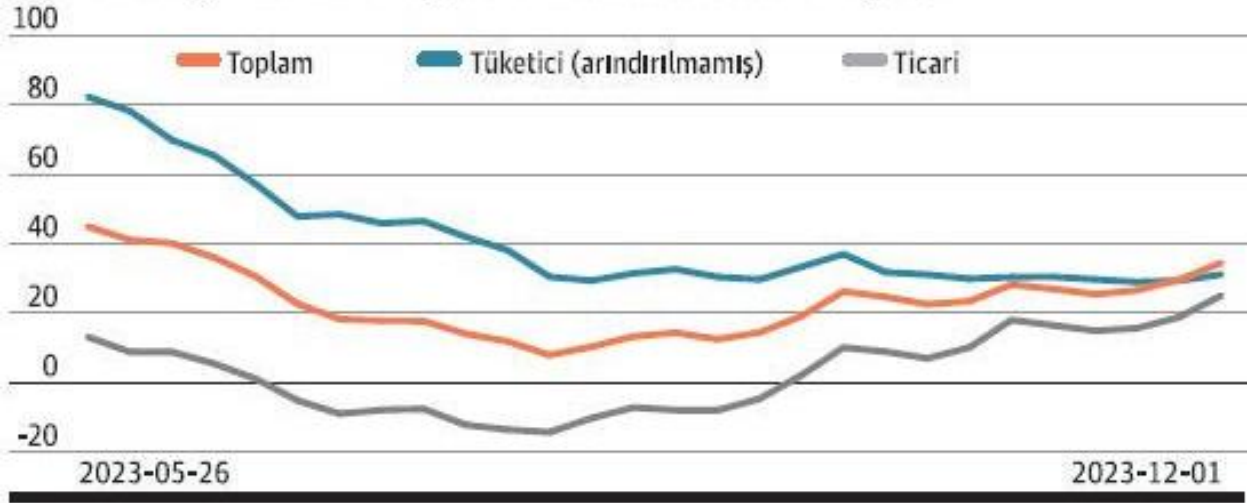
Bankacılık sektöründe kredi büyüme hızları

(13 haftalık yıllıklandırılmış, kur etkisinden arındırılmış, %)

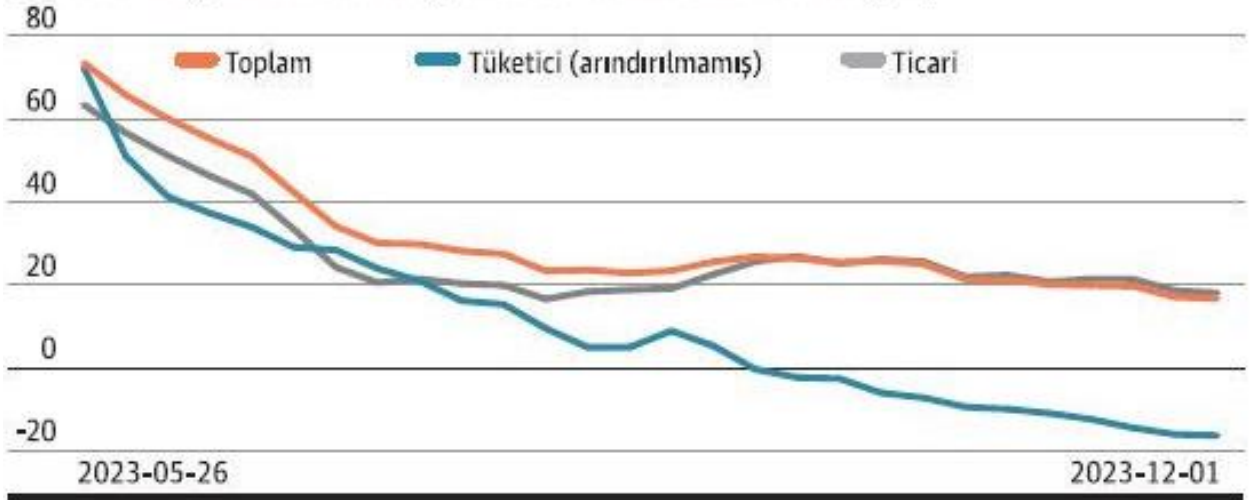
Özel bankalarda kredi büyüme hızları

(13 haftalık yıllıklandırılmış, kur etkisinden arındırılmış, %)

Kamu bankalarında kredi büyüme hızları

(13 haftalık yıllıklandırılmış, kur etkisinden arındırılmış, %)

Küresel ekonomide gelecek yıl yavaşlama bekleniyor: Fitch'ten 'Türkiye' tahmini

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, küresel ekonominin gelecek yıl yüzde 2,1 seviyesinde büyüme kaydetmesinin beklendiğini bildirdi. Kuruluşun raporunda Türkiye ekonomisinin bu yıl yüzde 4,1, gelecek yıl ise yüzde 2,5 seviyesinde büyüme göstermesinin beklendiği aktarıldı. Fitch ayrıca, enflasyon oranının bu yılın sonunda yüzde 65 olmasını bekliyor.

Kuruluşun "Küresel Ekonomik Görünüm" raporunda, küresel ekonominin bu yıla ilişkin büyüme tahmininin yüzde 2,5'ten yüzde 2,9 seviyesine çıkarıldığı belirtilirken, gelecek sene ise dünya ekonomisinin büyümesinin yüzde 2,1'e gerilemesinin beklendiği kaydedildi.

Raporda, parasal sıkılaştırmanın etkilerinin gelecek dönemde hissedilmesinin beklendiği, Çin'deki konut sektörü sorunları ve Euro Bölgesi'ndeki duraklamanın 2024 yılında küresel büyüme üzerinde yansımalarının görülebileceği belirtildi.

Türkiye ekonomisi bu yıl yüzde 4,1 büyüyecek

Kuruluşun raporunda Türkiye ekonomisinin bu yıl yüzde 4,1, gelecek yıl ise yüzde 2,5 seviyesinde büyüme göstermesinin beklendiği aktarıldı.

11.12.2023

Raporda, Türkiye'de enflasyon oranının bu yılın sonunda yüzde 65 olmasının, gelecek yılın sonunda ise yüzde 38 seviyesine gerilemesinin beklendiği anlatıldı.

Ayrıca raporda, ABD ekonomisinin 2023 sonunda yüzde 2,4, gelecek sene ise yüzde 1,2 seviyesinde büyüyeceği beklentisine yer verildi.

Fitch Ratings'in raporunda, Çin ekonomisinin bu yıl sonunda yüzde 5,3, gelecek yıl ise yüzde 4,6 oranında büyüme kaydetmesinin öngörüldüğü kaydedildi.

Avrupa Birliği (AB) ekonomisinin 2023'te yüzde 0,5, gelecek yıl 0,7 seviyesinde büyüme kaydetmesinin beklendiği belirtilen raporda, İngiltere ekonomisinin ise bu yıl yüzde 0,5, 2024 yılında 0,3 büyüyeceği öngörüsü yer aldı.

Gelişmekte olan ekonomilerin büyümesinin bu yıl yüzde 4,6, gelecek yıl ise yüzde 3,9 seviyesinde gerçekleşmesinin beklendiği bildirildi.

11.12.2023

Temmuz-ağustos gelse, şu baz etkisi bir devreye girse...

Alaattin AKTAŞ

11 Aralık 2023 Pazartesi

Satın aldığınız mal ve hizmetlerin fiyatının nasıl seyrettiğini unutur ya da unutabilir ve yalnızca son bir yıldaki artış hızının ne olduğuna odaklanabilirseniz güzel günler yakın...

Yakın dedimse şunun şurasında beş-altı ay daha dişinizi sıkacaksınız. 2024'ün haziranı geldi mi, hele hele temmuz ve ağustosu, bakın bakalım enflasyonun kırılıp kırılıp iyileşen beli bir kez daha nasıl kırılıyor!

Zaten Cumhurbaşkanı Erdoğan da kısa bir süre önce yıllık enflasyonun baz etkisiyle haziran ayına kadar yüksek kalacağını, sonrasında ise hızla gerileyeceğini söyledi. Bu cümleyi tersinden okursak anlam açık:

“Enflasyon hazirandan sonra baz etkisiyle düşecek.”

Erdoğan aynı konuşmasında enflasyonun düşüşüne katkı verecek bir uygulama olarak para politikasına değinirken **“Bir de para politikası gecikmeli çalışıyor”** dedi.

Yani şu dönem uygulanan para politikası enflasyonu düşürücü yönde etki yapacak ama bu etki biraz gecikmeli olarak ortaya çıkacak. İyi de biz Eylül 2021'den itibaren şimdikininkin tam tersi bir para politikası uygulamaya başlamış ve onun da enflasyonu düşürmesini beklememiş miydik?

Taban tabana zıt iki para politikası aynı sonucu doğurup enflasyonu düşüremeyeceğine göre ve geçerli görüş halen uygulanan olduğuna göre demek ki geçmişte yanlış yapılmış.

2021'deki tercih **“biraz maliyetli”** oldu ama olsun; en azından denedik!

Şafak sayan asker gibi!

Enflasyonla mücadelede durumumuz şafak sayan asker gibi oldu...

11.12.2023

Biz ay sayıyoruz... 2024'ün yaz ayları gelsin, dört gözle beklediğimiz baz etkisi devreye girsin ve yıllık enflasyon düşsün.

Biraz da uygulanan parasal sıkılaştırma etki edecek tabii ki; ikisi birden yıllık enflasyon oranını hızla aşağı çöksin.

Matematik bunun gerçekleşeceğini söylüyor zaten.

Tabloda 2023'ün aylık oranlarını (aralık tahmin) ve 2024'ün yıllık öngörüye göre olabilecek aylık oranlarını görüyorsunuz.

İlk beş ay aylık bazda niye yüzde 4, sonrasında niye yüzde 1.6 diye düşünebilirsiniz.

Bu oranların dayandığı varsayım şu:

Hani yıllık artışın mayısta yüzde 74- 75'le zirve yapacağı öngörülüyor ya, bu oranı verecek aylık artış ocak-mayıs dönemi için yüzde 4.

2024'ün sonu için tahmin edilen yüzde 36'ya inmek için de kalan yedi aydaki aylık artışın yüzde 1.6 olması gerekiyor.

İlk beş ay hep yüzde 4, sonraki yedi ay hep yüzde 1.6 olmaz tabii ki ama bu dolayda bir beklentiyle hareket edildiğini düşünmek yanlış değil.

İşte bu oranlara göre nisan sonunda yüzde 68 olacak yıllık artış mayısta birden sıçrayıp yüzde 74'e ulaşacak. Mayıstaki bu sıçrama, bu yıl mayısta doğalgazın enflasyon hesabında sıfır fiyat yöntemiyle dikkate alınması, yani bir anlamda dikkate alınmaması yüzünden mayıs oranının neredeyse sıfır gelmesinden kaynaklanacak.

Haziranla birlikte eğilim tersine dönecek. Özellikle de temmuz ve ağustosta çok belirgin bir düşüş olacak. Bu yılın temmuz ve ağustosunda yüzde 9.49 ve yüzde 9.09 olan artışların yerine mutlaka çok daha düşük oranlar girecek ve yıllık oran hızla gerileyecek. Bu eğilim hız keserek eylülde de sürecek.

“Baz etkisi baz etkisi” denilen de bu zaten...

Son on iki ayın hesaplamasından yüksek oran çıkacak, yerine daha düşük oran girecek.

Ya fiyatların düzeyi?

Hiç kuşku yok ki fiyatların son bir yıldaki artış hızının düşmesi başka, fiyatların düzeyi ya da düşmesi başka...

Zaten fiyatların düşmesi gibi bir durum yaşanırsa artık onun adı değişir; deflasyon olur. Düşük enflasyon demek, fiyatların artmaya ama az artmaya devam etmesi demektir.

Dolayısıyla 2024'ün özellikle yaz aylarında fiyat artış hızında yaşanacak keskin düşüşü fiyatların düşmesi gibi lanse etmek isteyenler tabii ki çıkacaktır ama gerçeğin öyle olmadığı da ortadadır.

Zaten fiyatlarda düşüş yaşanacağını öngören de yok. Fiyatlarda 2024 için tahmin edilen artış yüzde 36'dır, o da tutarsa! Ne var ki yüzde 36, bu yılın yüzde 65'lik tahminine göre tabii ki bir yavaşlamaya işaret edecek ve bu yavaşlama sanki fiyatlar gerilemiş gibi anlatılacaktır.

2024'te fiyat artış hızı işte böyle düşecek

	Aylık oranlar(%)		Yıllık oran (%)	TÜFE
	Çıkacak (2023)	Girecek (2024)		
Ocak	6,65	4,00	61	1937
Şubat	3,15	4,00	62	2014
Mart	2,29	4,00	65	2095
Nisan	2,39	4,00	68	2179
Mayıs	0,04	4,00	74	2266
Haziran	3,92	1,60	70	2302
Temmuz	9,49	1,60	58	2339
Ağustos	9,09	1,60	47	2377
Eylül	4,75	1,60	43	2415
Ekim	3,43	1,60	40	2453
Kasım	3,28	1,60	38	2492
Aralık	3,10	1,60	36	2532

Çenelerini getirip kulaklarını götürüyorlar

Şeref OĞUZ

11 Aralık 2023 Pazartesi

Tarım Zirvesi'nde yiz... Bakanından bakmayanına dek **tüm sektör salonda** yerini almış... **Protokol** deyince akan sular durur da... Protokolün ağır isimlerini bekliyoruz; ağır ağır geliyorlar zaten...

“**Geldiysem n’ola şuara bezmine âhir / Adet budur ahirde gelür bezme ekâbir**” diyordu **Nevî**. Şairler meclisine geç geldiysem ne olmuş ki, adetten değil midir **büyükler meclise en son gelir**.

Büyükler salonda yerlerini alıyor ve **protokol konuşmaları**... Salonun ön koltukları **kamu erkânı** ile tıklım tıklım... Uzmanı, hocası, davetlisi, çiftçisi filan arka sıralarda, **söylenecekleri duymaya hazır**.

Tarımın tepe yönetimi, tüm kadrolarıyla öyle şeyler anlatıyorlar ki arada **Türkiye** lafı geçmese, **acaba hangi ülkeden bahsediyorlar** diye tereddüt edersiniz. Zira bahsettikleri o ülke **Yeni Zelanda galiba**...

SENİ ELEŞTİREN VATAN HAINİ MİDİR?

Misal **tarımda her şeyi tam yapmışız**, üretim sorunu yokmuş, **gıda gani, hayvan zebil**, bolluk, bereket, her şey yerli yerinde... **Eleştiriler?** Onları suçlayarak; **vatan haini**, yalancı, **düşman**, dış güçler...

Ve **protokol konuşmaları** bitiyor, sıra tam **gerçekleri konuşmaya** geliyor ki bir anda **ekâbir salonu terk ediyor**... **Çenelerini getirdiler**, konuştular, **alkışlarını da alıp** salonu terk ediyorlar maiyetleriyle...

Peki ya gerçekler? Kimin umurunda... “**Aslında gerçekler öyle değil, tarımda iyi gidiyoruz ama şu şu sorunlar da var**” diyeceğiz de bedenleri, korumaları ve **kulaklarıyla çekip gittiklerinden** ne mümkün...

İKİ SORU İKİ CEVAP

Sahi biz neden böyleyiz?

İster istemez sorguluyor insan; **neden böyleyiz?** Niçin tarımın sorunları on yıllardır **çözülüyor?** Çünkü zirvenin ağır topları, **sadece çeneleriyle var** oluyor, **kulaklarına gerçeğin sözleri değmeden** kaçıyorlar. Arkada kalanlar da **gidenlere mesajlarını veremedi** kös kös devam ediyor oturuma...

Bir tür pagan ayin gibi bizdeki zirveler... Herkes **görünür olma** derdinde... **Görün ki alkışlanasın...** Salonda toplanıyoruz, **ekâbiri dinliyor** sonra da **ellerimizi birbirine çarparak ses çıkarıyoruz.**

Peki, ya sonrası?

Sonra mı? Sonrası demişken söylemeden geçemeyeceğim. Bu **pagan ayini tadındaki zirvelerde**, konuşmacılar sahneye diziliyor **Manisa sürahisi** gibi. **Plaketlenip fotoyla ölümsüzleştiriliyorlar.**

Netice? Sorunu, çözümü sadece zaten bu konuda bilgi sahibi olanlar aralarında konuşuyor. Ancak çözümler hayat bulamıyor zira **ekâbirler, atlarına binip gittiler...** Attaya... Uzaklara...

NOT

OLMAYAN BAŞARIYI PLAKETLE ÖDÜLLENDİR(!)

Hele ki şu **plaketleme ritüeli** yok mu, beni çok güldürüyor. Tuhaf tuhaf tasarımlar, ilginç kompozisyonlar, kimi **cam** kim **metal** ya da **tahta...** Hatta bazıları **dövme bakırdan...** Üşenmemiş bir de adınızı üstüne döverek nakşetmişler. Sonra da panel ya da konuşma bitince eline tutuşturuluyorlar.

Başka bir israf kalemi, **plaketlerin konulduğu** kadife (mavi veya kırmızı) kutular... İçerisi saten kumaşla donatılmış, plaketin kaidesi için **oyuk bile** açılmış... Katlanınca kutu olan, açılınca plaketini gösterecek şekilde saçılan... Daha alır almaz **ondan nasıl kurtulacağını** düşünüyorsun. Yazık... Geçenlerde bir konferansta plaket töreninde **hoş sürprizle** karşılaştım. **Plaket yerine yerel bilgi içeren kitap verdiler.**

1 milyon TL'ye 763 bin TL

Naki BAKIR

11 Aralık 2023 Pazartesi

Giderek artan rekabet dolayısıyla bankalar TL mevduatta faiz artırımını yarışına girdiler. Merkez Bankası, bankalarca Türk Lirası mevduata verilen en yüksek faiz oranının 1 aydan uzun ve 6 aya kadar olan vadelerde yüzde 65'e ulaştığını açıkladı.

Üç ay vade ile açılan 1 milyon liralık mevduat vade sonunda stopaj sonrası net 152,3 bin lira faiz getiriyor, hesap üç kez daha aynı faiz ve vade ile çevrildiğinde bir yılın sonundaki birikimli net getirisi 762,8 bin liraya/yıllık getiri oranı yüzde 76,28'e ulaşıyor.

%40,77

1 Aralık itibarıyla bir aya kadar vadeli TL mevduatın sektör ortalamasında yıllık faiz oranı

%49,33

1 Aralık itibarıyla üç aya kadar vadeli TL mevduatın sektör ortalamasında yıllık faiz oranı

Ekonomi yönetiminin politika faizini kademeli artırarak yüzde 40'a kadar çıkardığı son altı ayda mevduat ve kredi faizleri de hızla yükselirken, Merkez Bankası'nın Kur Korumalı Mevduatın (KKM) tasfiyesi yönündeki direktifleri sonrası klasik TL mevduat üzerinden bankaların kaynak toplama yarışı kızıştı.

Giderek artan rekabet dolayısıyla bankalar TL mevduatta faiz artırımını yarışına girdiler. Mevduata verilen yıllık faiz oranı sektör ortalamasında özellikle bir aydan uzun ve altı aya kadar olan vadelerde yüzde 50'ye dayanırken, banka bazında aynı vadelere fiilen yüzde 65'e kadar faiz veren bankalar olduğu belirlendi. Merkez Bankası'nın sektör ortalaması akım veri olarak açıkladığı haftalık verilere göre mevduat faizlerinde özellikle son üç ayda dramatik bir yükseliş yaşandı.

Ağustos sonunda sektör ortalamasında yüzde 25,06 olan bir aya kadar vadeli TL mevduatın yıllık faizi, 1 Aralık itibarıyla yüzde 40,77'ye yükselirken, aynı dönemde üç aya kadar vadelinin faizi yüzde 30,76'dan yüzde 49,33'e, altı aya kadar vadelinin yüzde 23,82'den yüzde 48,877'ye, bir yıla kadar vadelinin yüzde 20,13'ten yüzde 45,12'ye, bir yıl ve daha uzun vade ile açılan TL mevduatlarının yıllık faizi de yüzde 19,80'den yüzde 37,20'ye çıktı.

Fiilen yüzde 65 faiz veren var!

Mevduata fiilen en yüksek faizi veren bankaların uyguladığı oran (%)					
	1 Aya K.	3 Aya K.	6 Aya K.	1 Yıla K.	1 Yıl ve Üz.
Ekim 22	30,0	31,5	30,5	28,0	30,0
Kasım 22	28,0	33,5	29,5	32,5	27,5
Aralık 22	32,0	35,0	34,0	32,5	32,5
Ocak 23	32,0	35,0	35,0	34,5	30,0
Şubat 23	32,0	39,5	38,0	34,5	34,5
Mart 23	38,0	39,5	39,0	39,0	40,0
Nisan 23	36,0	38,0	37,0	39,0	40,0
Mayıs 23	46,0	48,0	48,0	45,0	42,0
Haziran 23	55,0	50,0	51,5	48,0	46,8
Temmuz 23	50,0	45,9	45,0	45,0	45,0
Ağustos 23	40,0	55,0	60,0	49,0	43,0
Eylül 23	49,0	60,0	65,0	60,0	51,0
Ekim 23	50,0	65,0	65,0	60,0	57,0

Ancak bu oranlar, Türkiye’de faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı toplam 55 bankanın uyguladığı faizlerin ortalamasını gösteriyor. Merkez Bankası’nın aylık bazda açıkladığı ‘bankalarca mevduata fiilen uygulanan azami faiz oranı’ verileri ise sektör ortalaması olan bu oranların çok üzerinde faiz veren bankalar olduğunu gösteriyor.

Buna göre ekim ayı itibarıyla TL mevduata bir aya kadar vadede yüzde 50, bir aydan uzun 6 aydan kısa vadelerde yüzde 65, altı aydan uzun ve bir yıla kadar vadelerde yüzde 60, bir yıl ve daha uzun vadelerde yüzde 57 faiz veren bankalar bulunuyor. Bankalarca mevduata fiilen uygulanan azami faiz oranı son bir yılda 1 aya kadar vadede 20 puan, üç aya kadar vadede 33,5 puan, altı aya kadar vadede 34,5 puan, bir yıla kadar vadede 32 puan, bir yıl ve üzeri vadede 27 puan yükseldi.

1 milyon TL'ye bir yılda 763 bin TL

TL Mevduat faizlerinin seyri (Akım veri; %)					
	1 Aya K.	3 Aya K.	6 Aya K.	1 Yıla K.	1 Yıl+
12-05-2023	20,28	30,47	20,17	13,15	11,29
26-05-2023	24,21	33,88	19,04	14,57	12,94
30-06-2023	28,45	38,45	27,56	27,39	17,68
28-07-2023	23,44	29,32	26,76	20,19	18,81
25-08-2023	25,06	30,76	23,82	20,13	19,80
29-09-2023	33,25	45,21	38,03	35,61	31,49
27-10-2023	35,72	41,72	38,89	35,10	32,78
24-11-2023	38,81	46,07	46,47	40,83	38,24
01-12-2023	40,77	49,33	48,87	45,12	37,20

Merkez Bankası verilerine göre bankalarca TL mevduata uygulanan en yüksek faiz oranları baz alınır, aynı faiz ve vade ile çevrilme durumunda en yüksek kazanç 3 aya kadar olan mevduatta.

Bir aya kadar vadede uygulanan en yüksek yıllık faiz olan yüzde 50 oranı baz alındığında, bunun aylık brüt faiz oranı yüzde 4,1 ve yüzde 5'lik stopaj düşüldükten sonra aylık net faizi yüzde 3,9, vade (30 gün) sonundaki getirisi de 39 bin lira.

1 milyon TL'lik vadeli mevduatın bir yılda olası getirisi					
	Yıllık faiz oranı (%)	Stopaj oranı (%)	Net dönem faizi (%)	Net dönem getirisi (TL)	12 aylık getiri (TL)
30 Gün	50,0	5,0	3,9	39.041	583.406
90 Gün	65,0	5,0	15,2	152.260	762.796
180 Gün	65,0	5,0	30,5	304.521	701.775
360 Gün	60,0	3,0	57,4	574.027	581.999
Bir yıl	57,0	0,0	54,5	545.326	545.326

Söz konusu mevduat bir yıl boyunca hep 30 gün vade ve aynı faiz oranıyla çevrildiğinde yıllık birikimli getirisi 583 bin 406 liraya, yıllık getiri oranı yüzde 58,3'e ulaşıyor. 90 gün vadenin yıllık yüzde 65 olan yıllık faizinin dönemsel brüt faiz getirisi yüzde 16,25 ve yüzde 5'lik stopaj sonrası bunun neti yüzde 15,23 ediyor.

Buna göre 1 milyon TL ile açılan mevduatın üç aydaki net getirisi de 152 bin 260 lira. Bu hesap üç kez daha aynı faiz oranı ve vade ile çevrildiğinde bir yılın sonundaki getiri oranı yüzde 76,28'e, birikimli net getirisi 762 bin 796 liraya ulaşıyor ve faiz getirisi ile toplam bakiyesi 1 milyon 762,8 bin liraya çıkıyor. Yıllık yüzde 65 faiz verilen 180 gün vadeli mevduatın vade sonundaki brüt faiz getirisi yüzde 32,05, bunun neti yüzde 30,45 ve net dönem getirisi 304 bin 521 lira.

Bu hesap aynı faizle bir kez daha çevrildiğinde yıllık birikimli getirisi 701 bin 775 liraya, buna göre yıllık getiri oranı da yüzde 70,18'e ulaşıyor. 360 gün vade için verilen en yüksek faiz ise yüzde 60. Bu vade için yüzde 3 olan stopaj kesintisinden sonra net faiz getirisi yüzde 54,5'e, dolayısıyla mevduatın vade sonundaki getirisi de bu oran düzeyinde gerçekleşiyor.

Buna göre 360 gün vadeli 1 milyon liralık TL mevduatın vade sonundaki faiz getirisi 574 bin 27 lira. Aynı faiz ve vade ile çevrildiği varsayıldığında, bu hesabın 365 güne denk gelen getirisi ise 581 bin 999 lira. Fiilen verilen en yüksek faiz olan yüzde 57 baz alındığında, stopaj oranı sıfır olan bir yıl vadeli mevduatın net getirisi de 545 bin 326 lira ediyor.

Kredi faizi taşıtta düştü

Kredi faizlerindeki yükseliş de devam ederken, bankaların taşıt kredisi oranlarını son haftalarda aşağı çektikleri dikkati çekti.

MB'nin açıkladığı haftalık akım verilere göre 10 Kasım haftasında bankacılık sektörü ortalamasında yüzde 46,26 olan taşıt kredisi faizi 17 Kasım'da yüzde 43,83'e, 24 Kasım'da yüzde 40,26'ya ve 1 Aralık itibarıyla yüzde 38,13'e kadar indi. Buna göre taşıt kredisi yıllık faiz oranı son üç haftada 8 puana yakın düşüşle, ağustos sonundan bu yana en düşük düzeyine geriledi.

Buna karşılık ihtiyaç kredilerine uygulanan faizlerin sektör ortalaması 17 Kasım'daki yüzde 59,53'lük düzeyinden, 24 Kasım'da yüzde 60,15'e ve 1 Aralık'ta yüzde 61,30'a yükseldi. 1 Aralık itibarıyla konut kredilerinin sektör ortalaması yüzde 42,56 olurken, ticari kredilere uygulanan faiz oranlarının ortalaması da aynı tarihte yüzde 52,82 düzeyinde oluştu.

Yapay zekâya da “Pes” dedirten...

Ferit Barış PARLAK

11 Aralık 2023 Pazartesi

Bazı ülkelerde... Kanunların etrafından dolaşılabilir... Birbiriyle çelişmeyen, evrensel kanunlar da koysa; kendine ‘hukuk devleti’ de dese; adaleti mülke temel de yapsa; kural tanımaz vatandaşlar, kendi menfaatleri doğrultusunda bir yol(unu) bulabiliyor...

Niteliksiz eğitim, ücrette/koşullarda/haklarda adil olmayan çalışma hayatı, adaletli olmayan hukuk... Ve bunların nedeni/sonucu olan “sosyo-politik kültürel yapı” ortaklığıyla: “Benden sonrası tufan” diye düşünebilmek, “yeni normal” haline gelebiliyor...

Hatta, kural tanımazlar: Aklını/çabasını kurallara uyararak kullanıp, yarattığı katma değer ve ödediği vergilerle kendilerine yaşam alanı sağlayanlara da hiç düşünmeden zarar verebiliyor... Yapay zekâya dahi “Pes!” dedirtebiliyor...

Türkiye’de de var böyle örnekler...

Başarsoft Yönetim Kurulu Başkanı Alim Küçükpehlivan anlattı: “Eskiyen haritaların kullanımı nedeniyle, navigasyon kullanan araç sahipleri hedefe ulaşmakta güçlük yaşıyor.

Örneğin Google, haritalarını ‘yapay zekâ’ yardımıyla güncellemeye çalışıyor. Birkaç araç kural ihlali yapıp, girilmez yola girmişse ya da ters yönü kullanmışsa, yapay zekâ orayı ‘normal yol’ olarak algılayıp araçları yönlendiriyor. Can ve mal kayıplı büyük kazalara yol açılmış oluyor.”

11.12.2023

VELHASIL

Hata nerede?

Harita yatırımı yapmaktan imtina edip; yapay zekâ yardımıyla maliyet düşürmeye çalışan yabancı şirkette mi?

Kazanacağı zaman, yapacağı yakıt tasarrufu için; birçok kişinin zaman, tasarruf, can ve/veya mal kaybını hiçe sayan, birçok kişiye de örnek olup, topluma olumsuz alışkanlıklar kazandıran 'kural tanımaz' da mı?

Her ikisine de fırsat sunan yapımızda mı?

Abdulkadir Selvi

Erdoğan-Biden hangi konuları konuşacak

CUMHURBAŞKANI Erdoğan, uluslararası krizlerde, savaşlarda etkin bir şekilde devreye giren bir lider.

O nedenle uluslararası bir sorun patlak verdiğinde gözlerin çevrildiği isimlerden biri Erdoğan oluyor. Erdoğan, Rusya-Ukrayna krizinde aktif arabuluculuk yaparak esir değişimi ve tahıl koridorunun açılmasında etkili olmuştu.

7 Ekim'de Hamas'ın İsrail'e yönelik operasyonunda ve İsrail'in, Gazze'ye saldırıları başladığında da Erdoğan benzer bir misyon üstlendi. Taraflara itidal çağrısı yaptı. İsrail'in sivil katliamları karşısında ise sesini en çok yükselten lider oldu.

TEMAS GRUBU KURULDU

Türkiye'nin öncü rolü sayesinde İslam İşbirliği Teşkilatı ve Arap liginin ortak toplantısından bir eylem planı çıktı. Daha önce kınamayla yetinen İslam ülkeleri, bu kez dışişleri bakanlarından oluşan 7'li Temas Grubu kurdu ve hem kalıcı ateşkesin sağlanması hem savaş sonrası Filistin'in geleceği konusunda bir eylem planı ortaya koydu.

7'li Temas Grubu'nun ABD ve Kanada ziyaretleri ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın ABD Dışişleri Bakanı Blinken ile görüşmesi hakkında paylaşacağım bilgiler olacak. Ama bu süreçte öncelikle eksik olan halkaya dikkat çekmek istiyorum.

BIDEN ARARSA GÖRÜŞÜRÜZ DEMİŞTİ

Gazze savaşının başladığı günden bu yana Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ABD Başkanı Biden arasında bir görüşme gerçekleşmedi. ABD Dışişleri Bakanı Blinken'in

11.12.2023

Ankara ziyaretinde de Erdoğan memleketi Rize'deydi. Blinken'in arzusuna rağmen Erdoğan tarafından kabul edilmesi mümkün olmadı.

Erdoğan diplomasiyi önceleyen ve kurduğu diyaloglarla ön plana çıkan bir lider. Ama ne zaman Biden ile görüşme sorulsa, her defasında "Benim Biden'ı aramam şık olmaz" dedi.

Erdoğan hem 12 Kasım'da Suudi Arabistan dönüşünde hem 8 Aralık'ta Yunanistan gezisinden sonra Biden'la görüşme konusunda "Bizi ararsa görüşürüz" demişti. "Benim aramam şık olmaz" diye konuşmuştu.

BIDEN'İN TAVRI

Biden, Gazze savaşının başından itibaren Türkiye'yi ve Erdoğan'ı devre dışı bırakmaya çalıştı. Ama başarılı olamadı. Özellikle de rehinerler konusu gündeme gelince; Türkiyesiz bir çözüm bulunamayacağı ortaya çıktı. Zaten rehinerlerin aileleri de Netanyahu'dan değil Erdoğan'dan destek istemişlerdi. Türkiye devreye girdi, geçici ateşkesi sağlayan ülkelerden biri oldu. Rehinerlerin değişimi sağlandı. Ancak Gazze savaşının daha kanlı bir hale geldiği günümüzde ABD ile Türkiye'nin temas kurmasında, Erdoğan ile Biden'ın görüşmesinde yarar var.

TELEFONLA GÖRÜŞME

Sanıyorum Erdoğan'ın mesajları Beyaz Saray tarafından alınmış olmalı ki; Biden'ın Erdoğan'ı araması ve iki liderin birkaç gün içinde telefonla görüşmeleri bekleniyor.

GÜNDEM NE OLACAK

ELBETTE iki liderin görüşmesinin ana gündem maddesi Gazze olacak. Hem kalıcı ateşkesin sağlanması hem savaş sonrası Gazze'nin statüsü ele alınacak.

Ama Türkiye ile ABD arasında F-16'ların satışı ve İsveç'in NATO'ya üyeliği konuları da var.

F-16'LAR VE İSVEÇ'İN ÜYELİĞİ

Temas Grubu'nun ABD ziyareti sırasında Blinken'in talebi üzerine Hakan Fidan'la bir görüşme yapmışlardı. İki bakanın görüşmesinde gündem maddelerinden biri F-16'ların satışı, diğeri de İsveç'in NATO'ya tam üyeliğiydi.

ABD tarafı bir süredir Türkiye'nin İsveç'in üyeliğini Meclis'ten geçirmesi durumunda F-16'ların satışı konusunda Kongre'nin harekete geçebileceği mesajını veriyor. Bu yaklaşım olumlu gibi görünebilir ama yeterli mi?

GÜVEN SORUNU

11.12.2023

1- ABD'nin bu tür sözler verip, daha sonra ne yapalım Kongre'den geçmedi dediği durumlar yaşandı.

2- Sistemden kaynaklı sorunlar var. Kongre'de bir üye uzun süre F-6'ların satışını engelleyebilir.

O nedenle ihtiyatlıyız. ABD'ye, "Sayın Cumhurbaşkanımız, Vilnius Zirvesi'nde varılan mutabakat çerçevesinde Meclis'e sevk etti. Bundan sonrası Meclis'in takdirine kalmıştır" yanıtı veriliyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Onların Kongresi varsa bizim de Meclisimiz var" diyerek tavrını ortaya koymuştu.

GİZLİ AMBARGOLAR KALKMIŞ

Edindiğim izlenim ABD F-16'lar konusunda sözünü yerine getirirse, Türkiye NATO'nun genişlemesine ve İsveç'in üyeliğine destek verme eğiliminde. Finlandiya ve İsveç'in üyeliğinin gündeme gelmesinden bu yana perde arkasında olumlu sonuçlar alındığı söyleniyor. Türkiye'ye yönelik 3-4 ülkenin gizli silah ambargolarının kaldırıldığı ifade ediliyor.

Sorun burada İsveç'in üyeliğinden ziyade ABD'nin güven vermemesinden kaynaklanıyor. Bu güven sağlanırsa İsveç'in önü açılır.

TEMAS GRUBU ETKİLİ OLUYOR

İslam İşbirliği Teşkilatı ile Arap liginin ortak toplantısından sonra Türkiye'nin öncülüğünde önemli kararlar alındı. Temas Grubu şimdiye kadar Pekin, Moskova, Londra, Paris, Barselona, New York ve Ottawa'da temaslarda bulundu.

Bunlar dünyanın en önemli ülkelerinin başkentleri. Temas Grubu uluslararası diplomaside bir ağırlık oluşturdu.

Birçok ülke görüşmek istiyor. Temas Grubu görüşmelerinde İsrail'e destek veren ülkelerin politikalarını değiştirmeye yönelik ciddi çalışmalar yapıyor.

Bundan sonraki krizlerde de İslam İşbirliği Teşkilatı'nın uluslararası sorunlara ağırlığını koymasından toplu hareket etmesi önemli.

BLINKEN VE KANADA BAŞBAKANI'NA VERİLEN MESAJLAR

BU vesile ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın da katıldığı görüşmelerde Temas Grubu'nca ABD Dışişleri Bakanı Blinken'a ve Kanada Başbakanı ile Kanada Dışişleri Bakanı'na verilen mesajları aktarmak istiyorum.

ABD'YE HAYAL KIRIKLIĞI TEPKİSİ

11.12.2023

1- Temas Grubu üyesi bakanlar, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde oylaması yapılan ve insani ateşkesi öngören tasarının ABD tarafından veto edilmesinden duydukları hayal kırıklığını ifade ettiler.

2- Gazze'ye yapılan insani yardımların yetersiz olduğu, 17 binden fazla insanın öldürüldüğü, Gazze'nin kuzeyinin yaşanılmaz hale getirildiği, güneye kaçan insanların ise yeniden bombalandığı belirtildi.

3- ABD'nin, İsrail zulmüne karşı çaresiz kaldığı ve söz konusu zulmün fütursuzca devam etmesine müsaade ettiği kaydedildi.

4- Mevcut durumun sadece bölge için değil tüm dünya için büyük riskler barındırdığı kaydedildi.

GAZZELİLER KARAR VERMELİ

5- Gazze'nin yönetimine Gazze halkının karar vereceği vurgulandı.

6- Temas Grubu'nun ziyaretleri devam edecek. Bu hafta Nordik ülkelerle (Norveç, İsveç, Finlandiya, Danimarka ve İzlanda) görüşmek için Norveç'e gidilecek.

Temas Grubu'nun temaslarının yararları görülmeye başlandı. Batı dünyasında İsrail'i eleştirenler artıyor. İsrail'in geleneksel destekçisi olan Kanada'nın duruma dair değerlendirmelerinde farklılık gözlemlenmeye başlandı.